

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden

<http://digital.slub-dresden.de/ppn334467497/2>

gefördert von der **DFG**
Deutschen Forschungsgemeinschaft

SISTRVM

MVSICVM ÆGYPTIORVM IN-
STRVMENTVM IN TEMPLI HIE-
ROSOLYMITANI CHORO

PSALMO LXXX.

MACCABÆIS ANTIOCHI EPIPHANIS
ÆVO EX TENEBRIS AD LVCEM ADSPI-
RANTIBVS,

P V B L I C A

VITRINGÆ, SALOMONIS VAN TIL,
ET HALLENSIS IN PSALMOS COMMEN-
TARII ASSEVERATIONE AC CONFES-
SIONE.

I N G R A T I A M

CL. HALLENSIVM PHILOSOPHI,
IN INSTRVMENTIS HEBRÆO-
RVM MVSICIS OS GRÆCVM AT-
TENDENTIS:

A C C I N E N T E

I N A C A D E M I A J V L I A

A. MDCCXXVI. MENSE SEPT.

HERMANNO von der Hardt,
ACAD. JVL. SEN. ET PRÆPOS. MARIÆB.

HELMSTADII,

BITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.

Frustra questus *Sal. van Til* præf. in
Psalms, p. 460. *Si quicquam est obscurum,*
si ullus nodus solutu difficilis, omnium obscu-
rissimæ sunt istæ psalmorum inscriptiones,
in quibus schofchannim nominantur.

Clarum ex græcia lumen, nodis cum
caligine sponte diffilientibus, tinniente
fistulo.

SISTRVM,

Musicum ægyptiorum instrumentum,

Pf. 45. 60. 69. 80. Zach. ult. v. 20.

Cant. 1, 9.

*Viris rectis, qui fontes non rivos
querunt.*

DIvinâ potitur gratia academia
hæc nostra Julia, quæ solidis a-
git rationibus, non opinandi
ambiguitate, aut nudo populi
fulta consensu. Et philologia nostra fon-
tes peruestigat, rationesque dictorum
vulgo ac dicendorum ponderat, ne quid
absque ratione pronunciet. Honori
nobis ducent posteri hanc genii & judi-
cii integritatem, laudabuntque ingenuam
majorum mentem. Recensuimus in
philologico nostro auditorio publico,
hoc ipso anno, a mense januario usque ad
augusti finem, *minores prophetas omnes*,
nec obiter, sed curate, nec quidquam
præteriimus, quod ad sensum literalem
ac genuinum pertineret, linguæ indole
ex græcis ubique illustrata, integris et-
iam versionibus græcis suppeditatis, hi-
storia veteri & geographia orientis sub-
monstrata, accitis reliquis antiquitatis

) 2

mo-

momentis. *Joel* & *Obadiah* januari-
 us sibi vindicavit ; *Amos* februaris,
Hoseam martius ; *Fon*as aprilem sensit
 & ferias publicas. *Michas* maio facer,
 cum *Nachumo*. In junium incidit *Cha-*
bacuc & *Zephanja*. Julium occupavit
Haggæus, & *Zacharias*, qui & augustum
 ingressus. Quem e vestigio excepit *Ma-*
lachias, trigesimo augusti die finem præ-
 gravibus suis orationibus imponens.
 Reliquus æstati september suavit hanc au-
 ditoribus addere gratiam, ut *elementa he-*
braica componerentur cum græcis, ac di-
 lucide demonstraretur, quam *sint plera-*
que in communi docendi methodo super-
flua ac inania, omni destituta fructu ; ut
 sunt ingenti numero *jaçtata nominum*
radices, quas linguæ fugiunt ut *cicutam*,
 quæ tempus consumunt & frustra so-
 mniis terunt æternis, sine judicii usu.
 Præfixorum, aut adverbiorum conjun-
 ctionumque diversas, etiam contrarias
 significationes, Noldio agnoscente, ex di-
 versis suis græcis originibus demonstra-
 vimus. Dein, pro majori luce, *integrum*
caput primum geneseos, pro analyseos ar-
 te & jure, pertexuimus, græca ubique al-
 lu-

lucente face. Inchoavimus hanc opel-
 lam *die 2. sept.* & absolvimus *hodie die*
20. hujusce mensis. Cum restent *dies*
pauci, ante quam *Michaëlem* salutemus,
 ne qua excidat hora, *chorum* audire mu-
 ficum in gente hebraica libet, auditori-
 bus ad accinendum paratis. Placet *psal-*
mus 80, in sistri memoriam. Cum enim
 Cl. Hallensium philosophus desideret in
 barbaris in oriente *musicorum instru-*
mentorum apud hebræos appellationi-
 bus nativum os græcum, hac vice *sistrum*
σειστρον præire jubemus, in quo irrefraga-
 bile documentum linguæ & labri græci:
 quandoquidem universi periti in orbe vi-
 ri, musarum gratiis non adversi, in *sistro*
circulorum motum animadvertunt, & in
nominis caractere *σειστρον* quati sistrum
 vident & audiunt. *Unum nomen græcum*
σειστρον duobus hebraicis *שִׁשְׁרָן עֲדוּת* *schu-*
schan edut profertur, quæ junctim unum
 illud græcum exprimunt nomen. Quæ
 divisio unius nominis in ipsis etiam pro-
 priis perfrequens apud hebræos. E. g.
 Gen. 4, 21. *תּוּבַל קַיִן* *Tubal cain*, græcis
 uno vinculo *ὁ χαλύβων*, *chalybum* quis:
 quæ Chalybum natio in Ponto omnibus
) 3 geo-

geographis & historicis, poëtis & orato-
 ribus, percelebris. Et in plurali שושנים
schoschannim, & שושנים עדה *schoschan-*
nim edut, sunt σεῖσα, *sistra*. Una voce au-
 dit etiam concisius ægyptiacum hoc in-
 strumentum סוס, *sus*, quod est ipsummet
 σεῖσον, *sistrum*. In voluminis *Zachariæ* epi-
 logo, v. 20. ubi festi tabernaculorum ce-
 lebritas extollitur, pronunciatur: ביום
 וְפָּחַתְיָם יְהוָה יְהוּה עַל מַצְלוֹת הַסּוֹס קָדְשׁ לַיהוָה
 ἡμέραν τοιαύτην ἔσαι ὑπὲρ ψαλτικῶν τῶν σεῖσα,
 ἀγιστεία τῶν ὑπάρχοντι, *sub illud tempus, erit*
 (in festi tabernaculorum theatro musico,) *super instrumentis sistri*, (sacer character
 cælatus, qui alias in sacra lamina in fron-
 te pontificis maximi) *res sacra deo*; si-
 stra in illo festo futura cum ceteris inter
 Judæos notis instrumentis religiosissima,
 cum advenis ex ægypto in festum adve-
 cta. Inequitet equo ligneo, qui in habe-
 nis aut phaleris equi hic somniet divinum
 nomen, ut equi phaleræ audiant sacræ.
 Sed & סוּסָה *Cant.* 1, 9. *susa*, est σεῖσον *si-*
strum ægyptiacum, cum quo respública
 judaica Hyrcani ævo ob decorem com-
 paratur. Sed de his omnibus suo tem-
 pore plenius, ubi *universa instrumenta*
 he-

hebraeorum musica percensebimus, & in singulorum nominibus barbaris politum os græcum detegemus. Satis jam, prælusisse *sistro*, qui otium fugimus, dum musis litamus. Damus infimul *integram psalmi hujus versionem græcam*, pro vi ac pondere orationis hebraicæ designando, in gratiam auditorum, ut penetrent, ad votum Cl. Hallensium philosophi, qui quærit quod placeat. *Argumentum* vero laudati hujus psalmi illustrem *historiæ Maccabaicæ* esse partem, palam professi sunt Batavorum clara nomina, *Vitringa & Salomo van Til*. Quorum ille in *Commentario suo in Esaiam* multis locis illud aperte pronunciat. In *Es. 24, fol. 10. Pertinet ode* (psalmus 74.) *ad tempora Epiphanica*, (Antiochi Epiphanis) *perinde ac sequens* (psalmus 75.) *in qua vates sive vir sanctus de angustia hujus temporis* (Maccabæorum.) *Idem est quod psalmo 79, 1. rursus v. 7. Reliqua sunt ejusdem argumenti. Eodem pertinet querela ecclesiæ hujus temporis* (Maccabæorum) *in ode sequente*, (ps. 80,) *Quare diruisti maceries ejus, populi dei, ut vitis plantata in Cananea, ut carperent eam*

eam omnes transeuntes viam. Vastet eam sus sylvestris? *Antiochus Epiphanes*, & animalia agri depascant eam! *Et alibi* (ps. 94.) *de iisdem hisce hostibus*, (Macabæorum ævo:) Populum tuum o Jehova conterunt, & hæreditatem tuam subigunt *vel* affligunt. *Similia horum ex his aliisque odis, quas omnino putem circa tempus afflictionis Epiphanicæ compositas esse.* In Es. 10, f. 196. *Vir sanctus loquens de præside regni adversarii populi dei, haud dubie Antiocho Epiphane: Porcus e sylva, regno syriæ, vastavit eam, vitem plantatam in Cananea.* Hæc Vitringa. Pariter Salomo van Til tyrannidem Seleucidarum, ab Antiocho Epiphane, ingenuè & candide profatur, p. 192. §. 2. Hallensis in psalmos commentarius in Macabæos & Antiochum Epiphanem plene consentit. Non perviderint majores psalmi hujus scopum, sensum, & ætatem, esto, dandum hoc superiorum temporum iniquitati, quæ historiæ curam illis invidit, & commentariis historiæ veteris fructum, adeoque veram ac innatam libellorum sacrorum sententiam negavit. Lacunæ hæ existimandæ

dæ

dæ commentariorum priscorum, quas attentior hæc ætas suppleat, studio antiquitatis solertiore. Nec invidemus deo gratiam, qua hanc nostram beat ætatem, fruemurque veterum rerum peritia accuratiore, ut rectius intelligantur limpidi hebræorum fontes, sapiantque dulcius. Fortunatior posteritas, vbi geographiæ & historiæ veteris uberiolem acqui- fiverit cognitionem, quæ commentan- tium laborem iudicio vincat. Scr. in acad. julia a. 1726. d. 20. Sept.

v.1. למנצח אל שושנים ערות לאסף מזמור:

Sacerdotes cum tubis.

v. 2. רועה ישראל האזינה
 - - ט - ט ט - ט

נודהג כצאן יוסף
 - ט - ט - ט

ישוב הכרבים הופיעה:
 - - ט - ט ט - ט

v. 3. לפני אפרים ובנימין (ומנשה)
 - ט - ט - ט - ט

עוררה את גבורתך
 - ט - ט - ט - ט

ולכה לישועתה לנו:
 - ט - ט - ט - ט

v. 4. אלהים השיבנו
 - ט - ט - ט - ט

האר (5)

ו - ט - ט - ט - ט

האר פניך ונרשעה :

Sacerdotes cum tubis.

ו - ט - ט - ט - ט

v. 5. יהוה אלהים צבאות

ט - ט - ט - ט - ט - ט - ט - ט
עד מתי עשנת בתפלת עמך

ט - ט - ט - ט - ט

v. 6. האכלתם לחם ומעה

ט ט - ט - ט - ט - ט

ותשקמו ברמעות שליש

ט - ט - ט - ט - ט - ט

v. 7. תשימנו מרון לשכנינו

ט - ט - ט - ט - ט

ואויבינו ילעגו למו :

ט - ט - ט - ט - ט

v. 8. אלהים צבאות השיבנו

ט - ט - ט - ט - ט

והאר פניך ונרשעה :

Sacerdotes cum tubis.

ט - ט - ט - ט - ט

v. 9. גפן ממצרים תסיע

ט - ט - ט - ט - ט - ט

תגרש גוים ותטעה :

ט - ט - ט - ט - ט

v. 10. פנית לפנייה

ט - ט - ט - ט - ט

ותשרש שורשיה

ט - ט - ט - ט - ט

ותמלא ארץ :

v. 11.

ו-ט -ט -ט
v. 11. כסו הרים צלה

ט-ט-ט -ט -ט
וענפיה ארזי אל :

ט -ט-ט -ט -ט
v. 12. תשלח קציריה עד יום

ט-ט-ט -ט -ט
ואל נהר יונקותיה

ט-ט-ט -ט -ט
v. 13. למה פרצת גדריה

ט-ט-ט -ט -ט
וארוה כל עברי דרך :

ט-ט-ט -ט -ט
v. 14. וכרסמנה חזיר מיער

ט-ט-ט -ט -ט
חזי שדה ירענה

ט-ט-ט -ט -ט
v. 15. אלהים צבאות שוב נא

ט-ט-ט -ט -ט
הבט משמים וראת

ט-ט-ט -ט -ט
ופקוד גפן זאת

ט-ט-ט -ט -ט
v. 16. כוננה אשר נטעה ימינך

ט-ט-ט -ט -ט
יעל בן אמצת לך :

ט-ט-ט -ט -ט
v. 17. שרפה באש כסוחה

ט-ט-ט -ט -ט
מגערת פניך יאברו

v. 18.

v.18. תהי ירך על איש ימינך

על בן אדם אמצת לך :

v.19. ולא נסוג ממך

תחיינו ובשמך נקרא

v.20. יהוה אלהים צבאת השיבנו

האר פניך ונרשעה :

v. i. Τῷ ἀγωνισῆ, ὑπὲρ σείσεων, τῷ Ἀσαφ, μουσουργία.

Directori, in fistris, Asapho, musica.

v. 2. Πρόβατευ τῷ Ἰσραήλ, ἐνωτίξῃς ἄν!

ἡγόμενε, καθότι τὸν γόνον, τὸν Ἰωσήφ,

καθεζόμενε ἐπὶ τοῖς ὄροφοις, φαίνε ἄν!

Pastor Israëlis, ausculta quæso!

dux, ut gregis, Josephi,

sedens supra laquearia, alluce obsecro!

(proMaccabæis, contraAntiochumEpiphanem)

v.3. Ἐμπροσθεν Ἐφραὶμ καὶ Βενιαμὴν, (καὶ Μανασσῆ,) ὄρυε ἄν τὴν ἐπικράτειαν σξ!

καὶ κελεύθειε ἄν εἰς σωτηρίαν, τὴν παρ' ἡμῶν!

καὶ κελεύθειε ἄν εἰς σωτηρίαν, τὴν παρ' ἡμῶν!

CoramEphraïmo, & Benjamine, (&Manasse,)

ex-

excita robur tuum! (in Maccabæis.)

& incede ad salutem pro nobis! (in bellis.)

v. 4. ὦ λόγια, ἐπίσρεψον ἡμᾶς!

πάνυ λάμπρυνε πρόσωπον σε, καὶ σωθησόμεθα
δή.

O numen! restitue nos! (in libertatem.)

Omnino illustra faciem tuam, & servabimur
utique.

v. 5. Ὑπάρχων, λόγια, σεβασὲ!

μέχρις ὅτε καπνίζοις ἐπ' ἀντιβόλησιν δήμου σε!

O deus! o numen! o auguste!

quamdiu inardesces in orationem populi
tui!

v. 6. Χιλοῖς ἐκείνης λίχματι δάκρυος,

καὶ πιπίσκεις ἐκείνης ἐπὶ δάκρυσιν ληκύθῳ.

Cibas eos pane lacrymarum,

& potas illos lacrymis lecytho.

v. 7. Ἐθημάτισας ἡμᾶς δέννον τοῖς γειτνίοις ἡμῶν,

καὶ ἀπεχθεῖς ἡμῶν γελῶσιν ἐκείνης.

Statuisti nos probrum vicinis nostris,

& hostes nostri rident eos.

v. 8. Λόγια, σεβασὲ, ἐπίσρεψον ἡμᾶς,

πάνυ λάμπρυνε πρόσωπον σε, καὶ σωθησόμεθα
δή.

O Nu-

O numen ! o auguste ! restitue nos, (in libertatem.)

Omnino illustra faciem tuam, & servabimur utique.

(Σελίς', lineola, spatium lineæ, pro veteri græcorum lectione.)

v. 9. Ὀίνην ἐκ Βασίλειδος ἐγκαθέστηκας,
ἐξώρισας γονὰς, καὶ ἐφύτευσας αὐτήν.
Vitem ex ægypto instituisti, (Israëlem)
expulisti gentes, & plantaſti eam. (in Cananæa)

v. 10. Ἐπόνησας ἐμπροσθεν αὐτῆς,
ἐσῆριξας ῥίζας αὐτῆς,
καὶ ἐνεπλήρωσας χέρσον.
Laboraſti circa illam, (per Joſuam & judices)
fixiſti radices ejus, (per reges)
& impleviſti terram. (per 12. tribus.)

v. 11. Ἐσκέφθησαν ὄρη ἑλίκι αὐτῆς,
καὶ πρέμνα αὐτῆς κέδροι μελεδωῖδ.
Operti ſunt montes claviculâ ejus, (arcibus.)
& palmites ejus cedri regentis. (urbibus minitis.)

v. 12. Ἀπέστειλεν ἀπώρυγας αὐτῆς εἰς λίμνην,
καὶ πρὸς ῥοήν κλωνάρια αὐτῆς.

Mifit

Misit propagines suas (ableger) usque ad
mare (mediterraneum)
& ad flumen (Orontem) furculos suos.

v. 13. Πρὸς τί ἀπέρρηξας θρίγκας αὐτῆς,
ὅπως τρυγῶσιν αὐτὴν ὅλοι καὶ πάντες πορευό-
μενοι τρίβῳ;

Quare rupisti macerias ejus, (per Antiochum)
ut decerpant illam omnes euntes in via?

v. 14. Ἀναβρώσκει ἐκείνην χοῖρος μετὰ δρυμῶν,
καὶ σὺς πεδιάδος ἐρείπει αὐτήν.

Depascit illam aper ex sylva, (Antiochus,)
& sus agri diruit eam.

v. 15. ὦ λόγια, σεβασὲ! σράφηθι νῦν,
πάπταινε ἀπὸ τῶν μεταρσίων, καὶ ὄρα.

O numen! o auguste! redi nunc!

Respice de caelo, & vide.

v. 16. Καὶ ἐπίσκεψαι οἴνην τοσαύτην,
καὶ κράτυνε αὐτήν, ὅσην περ ἐφύτευσεν ἐυθουντή
σῶ,

Et respice vitem hanc,

& robora illam, quam plantavit dextra tua,
(καὶ ἀμπελιῶνα ἣν ἤρμωσας σοι.)

(& vineam, quam apparasti tibi. Nisi hæc
linea in hebraicis ex v. 18. per amanuensẽm
huc irrepsit.)

v. 17.

v. 17. Ἄσραιπτε δὴ ἐπὶ τὸν σύαγρον, κατὰ τὸ κατα-
σεΐειν δὴ,

μετὰ κατηγορίαν προσώπων σε φθαρήσονται.

Fulgura in aprum, ad deturbandum,
increpatione vultus tui peribunt.

v. 18. Γενηθήτω θέναρ σε ὑπὲρ ἄρσενος εὐθυντῆς
σε,

ὑπὲρ παιδὸς ἀνθρώπων, ὃν ἐθένωσας παρὰ σοι.

Esto manus tua super virum dextræ tuæ,
& super hominem, quem firmasti pro te.

v. 19. Πάνυ ἐδόλως χάσομεν μετὰ τῶν ἀμφί σε.
ἀνάψυχε ἡμᾶς, καὶ ὄνομασμα σε παρακαλέ-
σομεν.

Omnino non recedemus a te,
refocilla nos, & nomen tuum celebrabi-
mus.

v. 20. Ἰπάεχων! λόγια! σεβασὲ! ἐπίστρεψον ἡ-
μᾶς!

λάμπρυνε πρόσωπον σε, καὶ σωθησόμεθα δὴ.

O deus! o numen! o auguste! restitue nos!

Illustra faciem tuam, & servabimur sane.

*Beneficium octavum in Cl. Hallensium
philosophum.*

